

**Виступ Голови Конституційного Суду України Станіслава Шевчука на
XV черговому з'їзді суддів України
(5-7 березня 2018 року)**

Шановні учасники з'їзду суддів України!

Шановні колеги та друзі!

Дозвольте привітати вас з відкриттям XV з'їзду суддів України та висловити подяку за надану можливість взяти участь у його роботі!

Ми маємо спільне завдання – забезпечити верховенство Конституції України та ефективний захист конституційних прав і свобод. Хочу вам нагадати, що головне призначення Конституції – це обмеження державної влади з метою гарантії свободи та головний запобіжник її узурпації, а Конституційного суду – захист людини від свавілля державної влади. Довга відсутність сильного та авторитетного конституційного суду в країні – це прямий шлях до поступової деградації нашої державності. Це – можливість для впливових політичних сил відчувати себе поза конституційним контролем. Занадто довго ці сили звикли до того, що у країні вже начебто і немає інституту, який швидко та ефективно перевіряє закони на відповідність нашій Конституції.

Настає час, коли цьому має бути покладений край. За довгий період такої неефективної діяльності суспільство встигло розчаруватися у цій надважливій державній інституції. Люди втратили довіру до Конституційного Суду. Тому головним завданням, що стоїть перед судом – це повернення довіри людей у максимально короткі строки.

На довірі людей та на авторитеті судових рішень будується правова держава. Суд повинен працювати та приймати важливі рішення. Перекоаний, що це не є нормальним, коли Суд за рік своєї діяльності приймає лише декілька рішень, що можна порахувати на пальцях однієї руки.

Все має змінитися. Тільки минулого тижня ми прийняли декілька рішень (про неконституційність оподаткування пенсій та довічного щомісячного утримання, а також про неконституційність мовного закону у зв'язку з порушенням конституційної процедури його розгляду та ухвалення), що викликало значний суспільний резонанс. Але по реакції людей я відчуваю, що ці рішення є обґрунтованими та справедливими. І це є важливим маркером того, що нам вдасться повернути довіру до конституційної юстиції.

Якщо суспільство буде з повагою і довірою ставитися до судової влади, то жодна політична сила, клани чи олігархи неспроможні будуть вплинути на нашу діяльність, а незалежність судової системи від внутрішнього та зовнішнього впливу є гарантією ствердження верховенства права. Тільки тоді ми зможемо сказати про успіх судової реформи.

Ми також щойно прийняли Регламент, що дозволяє нам перейти до формування Сенатів та колегій, а також запустити механізм розгляду конституційних скарг. Конституційна скарга надає можливість людині звернутися до Конституційного Суду, якщо у остаточному судовому рішенні її конституційні права та свободи порушуються законом. Переконаний, що вона змінить обличчя нашої правової системи. І зменшить кількість заяв від людей на порушення українською державою їх прав до Європейського суду з прав людини, оскільки їх права будуть захищатися вдома, нашою судовою системою, Конституційним Судом України, а не за кордоном. І це є одним із важливих результатів конституційних змін, що започатковані Президентом України та підтримані Верховною Радою України.

Днями Президент України призначив двох суддів, які проходили конкурсний відбір відповідно до конституційних змін, і склали присягу на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України, як того вимагає новий Закон та Регламент Конституційного Суду України.

Переконаний, що всі разом ми здатні побудувати таку судову систему, в якій найвищою цінністю буде людина, а кожне судове рішення буде прийматися відповідно до принципу верховенства права. Для цього нам, суддям, необхідно бути незалежними. Своє завдання як Голови Конституційного Суду я бачу у тому, щоб захищати незалежність нашої судової системи. Цього вимагає наша Конституція.

Принцип верховенства права також передбачає наявність якісної та обґрунтованої мотивації судових рішень. Дуже важливо працювати разом та узгоджувати нашу практику, бо прийняття суперечливих рішень у аналогічних справах є порушенням цього принципу.

Мотивація судових рішень повинна свідчити про відкритість нашої правової системи до європейського та міжнародного права. У якості прикладу, що це є можливим, я хочу навести декілька ухвалених рішень Конституційним Судом: щодо судового контролю за госпіталізацією недієздатних осіб до психіатричного закладу, щодо публічних релігійних зібрань, про неконституційність статті 315 КПК, коли суддя без клопотання

прокурора вже не може продовжувати строк тримання під вартою за власною ініціативою, про неконституційність закону про партійну диктатуру.

У цих рішеннях визнано принцип дружнього ставлення до міжнародного права, коли міжнародне право, та, зокрема, Конвенція з захисту прав людини та основних свобод та усталена практика її застосування слугують джерелом тлумачення конституційних положень. Я впевнений, що кількість таких рішень буде невпинно збільшуватися. Правова система України повинна бути відкритою системою!

І ще один аспект, на що я хотів звернути вашу увагу. Правосуддя є трансцендентним явищем, бо у його основі є справедливість. Відповідно до європейських та конституційних стандартів, правосуддя не тільки має відбутися, але ще і виглядати назовні, що воно відбулося. Тобто юриспруденція – це не фізика, не хімія і не медицина, саме тому, що прагнення до справедливості – це ознака людської особистості і головна вимога принципу верховенства права. Роль суду є ключовою у забезпеченні справедливості.

Тому твердження про те, що судові рішення можуть оцінити тільки судді є правдивим тільки наполовину. Наші рішення також оцінюють люди. Як казав з цього приводу Святий Августин, я не можу дати визначення Бога, але я точно знаю, що таке безбожіє. Теж саме можна сказати і про наші рішення. Ми не можемо сказати точно, наскільки вони є справедливими, але коли вони стають явно несправедливими або політично вмотивованими – про це скажуть люди.

Тому давайте завжди пам'ятати слова із Святого Письма: «неправые умствования отделяют от Бога, и испытание силы Его обличит безумных».

Дякую за увагу!
